Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 680c

Tiltaltes navn: Gjønette Orkensysk

Årstall: 1588

Sted: Bergen i Hordaland

Norske Domme og Retsakter.
1571 - 1652

1590.

Anna Absolloms

Wii eptherschreffne Povell Helliesønn Bergenns / och Gulatings Laugmandt / Lauritz Hanßönn, Hanns Findtzönn borgemestere vdj Bergenn, Joenn Olßönn / Jurgenn Hannßönn Jurgenn Jacopßönn, Niels Biörnnßönn, Seuffrenn Anderßönn Hanns Möller / Hanns Hannßön / Niels Helließön, Jacop Willumßönn raadmenndt, Joenn Brock, Gierdt Pruff, Jacop Stranng, Jacob Jhanßönn / Jaßper Skrödder, Jenns Thomeßönn, Giertt Bönnck, M: Groff Möller / Rörick Jacobßönn, Nicolaus de Frunt / Dam Thönißönn Herman[] Boris, Johann Carnilliußönn, Hanns Pederßönn, Hanns Hagenn, Jsbranndt Raßmußönn, Christoffer Olßönn, Michell Egbertzönn, Abraham Danilzönn, Henndrich Waltters, Erich Pederßönn, Dauidt Arpp Schredder, Hanns Bunßönn / Jochum Snidker, Raffuordt Carnilleßönn, och Joenn Murmester borgere och laugrettis menndt her samestedz[x)] kienndes och vitthherligtgiöre medt thette wortt opnne breff, adt paa Bergenn Raadhuus anno Dominj 1590. thenndt

x) [De store bokstavene ... linjen på d'ene betyr forkortelse] T.L.

x) gaard. T.L.

fol. 26.

Anna absollons

21 Martij, nerúerindes erlig welbiúrdig manndt
Peder Thott till Boltting grdt.x) heffúitzmanndt
paa Bergennhús, kom for oss Mester Adrian
van Búskskodt borger her sammesteds, och
wdj rette haffde steffnit, Anna / Mester Absollons
efftterleffúersche som handt nú beuisseligt
giorde, hender louglígennwere steffnit aff
byfougdenn Claúus Melssow wdj ttrinde
borgeres nerúerelsse, Nicolaús de Frúnt, Johann
Carnelliússónn och Claús Lúdt,
Sammeledss haffde och fordte Mester Adriann
medt byfougdenn, och fordte thrende menndt
anndenn gang thendt 23 Martij, och saa
her wdj rette steffnitt, fordte Anna Absollons,
och honn dog ingenn gang wille móde,
vdenn thriinde gang forschickit hennes
sónn her Absollonn, som giorde sin
moders vndskyldningh, wdj saa maade,
att honn icke haffde werit aff sitt húus,
paa itt fierding aar, och icke aff sin
sæng paa 5 maanitz tijdt. For skúlle
hennes húus brende offr hanns moder,
fórindt honn skúlde kúnde gaa ther vdt,
húilchenn vndskyldning, sijdenn er anderledss
befúnden, Och gaff fordte M:
Adriann, baade múntlig och schrifftlig
tilkienne, adt hanns stibffsónn / wedt
naffnn Hanns Rónepog, for nogle aar
sijdenn / emodt sin moders, och stibfaders
willie, haffr gaaidt wdj Anna Absollons
húus och friidt thill hennes datter

Norske Domme og Rådsakter 1571-1652.

fol. 2b.

Anna Absollons

fol. 3a.

Süzanna, och tha hanns forældre saadant om sönnen bleff kündgiort, haffr dj haardelige straffet hannom medt ordt, och der dett icke künde hielpe forsende dj hannom ein gang thill Spannienn, der tog hamdt en qüinde til acte widt naffn Anna, som handt förde medt seg hijdt till Bergenn, strax effter samme qüinde er hidt kommenn, falt hon wdj stuor kranckdom, och döde der epther paa thendt sette eller, siuende vge, och emedenn forne hans actequinde laag wdj samme kranckdom, och saa sijdenn effter qüindens döds, haffde forne Hanns Römepog, altijdt sin gangh wdj Anna Absollons hüüs, till dotterenn, som handt giorde för handt drog thill Spanienn, och künde icke vere der fra hüüßett, hüor aff hanns forældre sijdenn ßom för mögit bleffüe fortörnit paa hannom, och wdj ingenn maade wille tilstede o. hannom att tage Anna Absollonns dotter til ecte for it langsomelig omdt rögtte skyldt.

Tha seiglett forne Hanns Römepog, andenn gang her fra till Franckrige, paa thedt hamd icke ytterniere wille fortörne sin moder, som hanndt thilforn giortt haffde, formedelst thendt gang handt haffde i Anna Absollonns hüüs, och förindt forne Hanns Römepog, drog thenndt reigze thill

fol. 3a. Franckrigz, haffde Anna Absoloms antuordett hannom it lidett glas, adt hempte henner nogett tyenn wanndt wdj, och glasett er bleffuenn staaindz epther Hanns Rönnepog ij hanns foraldris hüus, thennom wüitsherlig nogenn thijdt der epther

Anna absollons medenn Hanns Rönnepog saaledis wor wdenn lannds, gich forne M: Adrianns güinde sallig Tollichenn thill badstüann hinndes rette weij omkring Anna Abpsollonns hüus, der stodt forne Anna Absollons wdj hennes gadeportt, och thalledt Tollichenn till om samme glas, och sijdenn der Tollichenn icke künde finde Annes glaß igienn sennde honn till Anne itt andett glas, hüilchett honn icke wille haffüe, menn strax sennde dett glas heim igienn, och sijden thre eller fijre ganger paa ein daug, sennde Anna bodt effter hennes egett glas, och epther dj att honn thedt icke bekomme künde, bleff Anna Abpsollonns wredt, Strax der effter er forne Tollichenn faldenn wdj ein wnattürlig kranckdom, och faaett ther aff hennes dödt, for hüilckenn kranckdom forne Tollichenn ingenn andenn beskyldte wdenn Anna Absollonns, adt haffüe henne medt troldom giortt, for dj aarsager som forschreffüit staarp: — Och fremaschett nü forne M: Adriann fire borgere medt naffnn Lydeke Kypper, Henndrich Bonnttemacker,

Rigsarkivet i København
norske Sager
Norske Domme og Retsakter
1571 - 1652
fol. 36.

Gierbt Klipper och Niels Wilkortzenn som alle och hüer endrecteligе witnit och süore füld: boggeraidt, adt thenndt lijdt forne Tollickenn, laag wdj hennes störste och ytterste kranckdom, wore dj tilkallede, aff forne M: Adrian adt hörre hennes bekenndelsse, och epter att M: Adriann haffde aspüortt sin qüinde wdj alles thieris nerwerelsse, om honn gaff Anna Absollonns skyldt, som honn thilforne haffde giortt, for samme hennes kranckdom, da süarett honn ja, Der nest fremskett forne M: Adriann nu her for rette, fire borgersker, wedt naffnn, Gedskenn Johan Weffüers, Thrin Addellers, Wiüicke Hanns Büntmagers och Marenn Nielsdatter, hüilcke qüinder bekiende thennom haffüe werit hüos Tollichenn, wdj hennes kranckdom, och sidste döddz stündt, och thijt och offte haffde hört aff hennes egenn mündt, dett honn beskyldett Anna Absollonns, adt haffüe medt troldoms konnst, komet dett onnde j hende, och jngenn anndenn, for thenndt aarsage, att honn icke wille til: stede hennes sönn Hanns Rönnepong, skülle haffüe hennes datter Süzanna till ecthe, och ytterniere witnit forne Thrinn Addellers, och Marenn Nielsdotter, att the nogle gange holdte beckenn till Tollichenn, da honn opspiede dj wnatürlige matterijr, som war feydre, süinbörster, och anndett saadannt, och hörde Thollichenn beskyllett Anna

Anna Absollonns

fol. 3b

Absollons for samme hennes kranckdom
och ingen anndenn, C. Der nest frem:
eskett M: Adrian och byfougdenn, desse epther:
schreffne dannequinder, medt naffn Johann
Seuffrensdotter, sallig Niels Lauritzönn Borgemesters
efftherleffuerske, Margrette Hardenackis, Grytschenn
Lydke Kyppers, Enngell Hendrich Bonnettmagers
och Trin Johann Smedtz, och paa rettenns

fol. 4a.

wegnne wor begierindes sanndferdigt wittnis:
byrdt, aff forne qwinder huadt themom
wor witherligtt, om sallig Tollichenns kranck:

Anna Absollons

dom, och dödt, Da witnit forne qwinder
alle/ och huer wedt dieris höigeste edt, att
the wore huos forne Thollichenn, thenndt
tijdt hunn laag wdj forne kranckdom, och
saage och toge paa hennes liff, och grand:
giffueli kiennde itt tingest y hennes liff
leffuindes, dett wor langtt som ein sildt,
och hartt medt smaa knottre paa, som
löb frem och tilbagge omkring hennes liff,
emellom kiödt och skindt, som forschreffne
fire qwinder medt vijder omstendigheds berett:
ningh om samme tingest bekienndt haffuer,
Huilcke forne wittnisbyrdt menndt och qwin:
der, wdj Anna Absollons sönns neruerelse och
paahörelse her for rette bekrefftedt medt
höigeste edt, och wdj lige maade sijdenn/
wdj Anna Absollons egenn paahörelse,
for rette witnit haffuer, saa sanndt
skulle themom Gudt hielpe, C.

Norske Domme og Retsakter
1571-1652.

fol. 4a.

Sammeledis fremkom och fordne byfougdt, och gaff tilkiennde att fordne Anna Absollons wdj forleden 88 aar, haffde steffnit Anna Giertt Snidkers, her wdj rette, och hende offentlig tilsaugde desse groffue liffs sagger, som er att forschne Anna Giertt Snidkers, wor ein oppenbare troldkonna och ein witterlige tiuff, som Anna Absollons

Anna Absollons

beplichtede segh, henner saadannt adt wille offuerbewise, och ther paa begierit adt Anna Snidkers motte komme i fengsell thill saggens wddragt, och ther hunn bleff sett i fengsell effter Anna Absollons begiering, da haffuer fordne Claus Melsson epther Giertt Snidkers begieringh, tijt och offte medt dannemends effter öffrighedenns befaldingh, steffnit Anna Absollons

fol. 4b.

her wdj rette, att bewise henne saadanne groffue sager offuer som forschreffuit staar c: Och Anna Absollons huer gangh haffuer lagtt segh kranck, och icke haffuer willedt möde, huerckenn till att bewise henne saadanne groffue sager offuer, jcke eller att were tilstede, att höre hennes wnderförsell, epther som thedt wor henner forelagt epther lougenn, menn hennes sönn her Absollom wnnder tijdenn haffuer möidt, och giort sin moders wnndskyldingh, adt hunn wor siugh, och dog ingen widnisbyrder om fremförde, medt huilcke hanndt henner saadanne sager kunne

fol. 4b. offüerbeuiße, och alld thendt stündt Anna Snidkers saalledis wdj fengzell j langsomeligh tiidt saadd, fra jülle laugting och till pintztijdt, da saugde Anna Absollons seg kranck adt were, som honn nü och wdj desse neste forledenn thüinde steffnedager haffüer giortt, y M: Adrianns sagh, anenn
Anna Absollons strax Anna Giertt Snidkers bleff forlöffüitt aff fengzellet och kom heim i sitt hüns jgienn, er Anna Absollons strax bleffüitt till pas, och künde sijdenn gaa hüortt henne löstede, som thilfornn,
Der nest haffüer byfougden tilkiende giffüitt, adt Anna Snidkers haffüer seg beclagett, emodt Anna Absollons, som honn och sielff personnligh mündtlig haffüer tilsaugt, Anna Absolomns her for rette, adt forne Anna Absollons, ein gangh er bleffüett wredt paa Anna Snidkers och hennes manndt for en ram adt waffüe flamskett wdj, som Giertt Snidker haffde giortt for hennes datter, och thendt icke künde bekomme forindt Giertt fich sin arbitzlönn, och som Anna Absollonns
fol. 5a. er komitt indt y Giertt Snidkers hüns, och wor begierindes samme ram, och wor mögett wredt och banndett, och Anna Snidkers wor jnde ij stüann aldeinne. Tha syünttes forne Anna Snidkers, adt ther kom indt samme tijdt for Anna Absollonns, som it lijdett

suortkledt hoffüüttlös drennghlöbbindes aüffüütt omkring paa güllfüütt, och som Anna Snijdkers saag seg omkring, tha stodt ther bag henne som ein andenn süorts kledt drenng, och tha Anna Absolloms gick aff stüenn igienn, gick samme spögelse och hoffüüttlöse drenngh för henne vdigienn, och tha sagde Anna Absolloms till Anna Snijdkers, adt honn bettre skülle strygge hennes vdt, end som Niels Biörnsönn thilforne giortt haffde. Tha kom ther strax offüer Anna Snidkers som itt mörcht, och honn faldt hastigt vdj besüümelse och bleff löfft op ij sengenn for itt dödt meineske, och thüo eller thre dager der epther, opspyede Anna Snidkers vnattürlig matterje, som wor fejdre, haar, braadt, knappenaaller, och andett saadanntt medt stüor pinne och forskreckelse, och lang tijdt der offüer bleff liggindes wedt sengenn, hüilcken kranckdom honn icke forüanndt vdj lanngsom tijdt, och Anna Snidkers her for rette sagde att honn ingenn anden for samme hennes kranckdom beskyllett, endt Absolloms Anna, och nogit sündt effter att Anna Snidkers er komitt aff fengzellett, er honn igien fallett ij mögenn vsedüanlig kranckdom, som paa thedt sidste bleff hennes dödt, for hüilckenn kranckdom honn och vdj ligge maade, gaff Absolloms Anna skyldt,
Som byfougdenn ther paa nu fremskede/

Anna absolloms

FJER

fol. 5 b.

desse efftersckreffne wittnisbyrdt, och hennes klage
och kiere hörtt haffuer widt naffnn Mogenns
Snidker borger her sammestedts, Anna Jennses,
Elzaba Willumßdotter, och Giertrudt Hendricks=
dotter, huilcke alle och huer wedt thieris höigeste
eidt bewittnede, att haffue veritt huos forne
Anna Snidkers, wdj samme hennes wnattur=
lig kranckdom, som hun bode förste och

Anna Absolloms

sidste gangh haffde, oc hun for samme
hennes kranckdom beskyllett jngenn anden
endt forne Anna Absolloms, saa sandt
skulle themnom Gudt allermechtigeste hielpe,
och epther saadanne klaigemaall och
wittnisbyrdt, som forschreffuitt staar,
haffde forne M: Adriann epther sin sallig
husbrues, och hennes sönns begieringh, satt
wdj rette, om forne Anna Absollons jcke
burde fengzligenn jndsettis, till sagzenns
wdragtt, Disligeste stodt och
byfougdenn, paa kon: mayttts och byenns
wegnne, begieritt rett offuer forne Anna
Abßolloms, efftherdj att hanndt saa tijdt
och offte baade wdj Anna Snijdkers, och
M: Adrians gunndes sag haffuer henner
steffnitt thill rette, och hun jngenn
gang haffuer willet möide, om handt icke
burde henner fengzligenn att jndsette, som
offte tilfornne medt andre slige berögtede
qunder skeedt er etc. Bleff tha her
Absollonn tilspuortt, om hanndt haffde anndre
wittnisbyrdt eller giensigelße emodt desse

norske Domme og Retsakter.
1571 - 1652.

fol. 5b

forne withnisbyrdt, handt sŭarede ney, vdenn
fremlagde hans moders vnderførβels breff, vnder
dato 75. thendt 10 Decembris, om nogle trol-
doms sager, som henner epther Marij Kreÿrs ordt
wor tillsuglt, som thesse sager βijden oppen-
baredt och ahnklaget er / jcke er ahnrørindes, och
wor begierindes att efftherdj saadannt skall haffue

Anna Absollonns ? Saale Sollum

seg tildragett formedelst Hanns Rønnepough
adt skülle haffue kündskabff, och omgiengelβe,
medt sin søster Süssanna, och dett aff
barndoms begyndelse, adt sagenn thill hanns
thillkompst motte bliffue vdj stillestandt,

fol. 6a.

Da opstodt och forbe: Peder Thott, och
satte vdj rette, om forne Anna Absollons jcke
bürde fengzelligenn ahntastes thill saggenns
vddrett, effter forne klagter och withnisbyrdts
liudelβe, och der epther bleff begge parterne
forne Claüns Melβoü, M: Adriann paa thenndt
ein, och her Absollonn paa thenndt anndenn
partt befallett adt wijge for dørenn.
Randzagett vij sagenn, och vdj sanndhedt
befünde, att sijdenn thenndt tijdt att forne
Anna Absollonns, haffde giortt hennes vndførβell,
som føre siger, hüilckenn vndførβell henner
bleff thenndt tijdt vdaff øffrighedenn
formijldett, att thage segh büøre, hüos hüem
som honn bekomme künde For thenndt
aarsage honn thendt tijdt loffüitt adt wille
drage her aff landett, Da er honn
sijdenn denn tijdt, thedt eine aar
miere / endt thedt andett, berøchedt och

fol. 6a.

beskyllett for troldoms gierningh, och mange ther offuer som henner for dieris dödt haffuer beskyllet, er der paa hedenn döde, och samme sager jcke endnu ere, eller kunde alle forhöris som thedt seg burde, for thenndt aarsage att naar forne Anna Absolloms her till dags, sijdenn honn haffuer giort hennes underförsell for saadanne troldoms sager, haffuer verit sictett och steffnitt, haffuer honn jnngenn gangh wille möde till rette och suare till saggenn, menn underdijdenn forschickett hennes sönn, med hennes underförsels breff, som föresijger, och meenntte medt samme underförsels breff, att were frij for alle saadanne sager, som dog icke formelder om desse sagger honn siden er

Anna Absolloms

fol. 6b.

beskyllet fore randsagett wij lougenn om themne sagh, wdj Manhelgjbolckens 24. capitell, och paa rettebötterne, som frem farne herrer och Koninger, wdgiffuitt och stadfestitt haffuer lüdindes att manndt mue ahngribe themnom, som for wdedeske gierning bliffuer kienndt, och themnom som jcke wille möde louilige steffninger, och saa haffuer her till dags weritt gamell seduanne, att naar nogenn bliffuer sictett for troldomsgierninger, da haffuer dj strax fenngzelligenn bleffuitt ahnholdenn, jndtill sagenn bleff randsagett, Thj saugde vij for rette, adt forschreffne Anna Absolloms, bör for saadanne aarsager, adt ahntastes och foruares, till neste retter dag holles, och thill sagenns wddragt, att

suare till huis sager som hunn beskylles fore, och höre hennes wittnisbyrdt i samme sager, och ther wij lodt jnndkalle igienn for oß forschreffne wedderpartter, da vor forne her Absollon gaaedt aff Raadstuann, och fanndtes heime huos sin moder, och wille icke höre huis beskeenn, som om hanns moder gick j samme sagh, och ther byfougdenn henne besögtte, da stodt forne Anna op aff senngenn och gick vdj raadhuus fengzellett medt byfougdens thiennere.

Anna Absollons

Sammeledes thenndt 30 martij vdj thette löbinde aar, nerüerindes forbe: gode manndt Peder Thott medt oß, kom vdj rette forne Clauus Melfsou, och paa sitt embedz wegnne lodt jndkalle Anna Absolloms, och alle dj wittnisbyrdt som vdj deße thuinde forledinne retter dager haffuer weritt forhörtt vdj desse forschreffne sagger, som i lige maade witnit och bekienndt haffuer, i hennes paahörelße som föresiger, och der hois gaff byfougdenn tilkiennde att her endnu er it almindeligt rob och rögte, att Giertt Paßes före husstrue, sallige Thannekenn, och saa itt aff forne Giert Paßes barnn, ere medt throldom forgiortt, som Anna Absolloms ere beröctedt fore, Der fore haffuer hanndt nu steffnit forne Giertt Paß, och hanns husstrue Anna

fol. 7a.

fol. 7a. Hermandzdotter, och wittnisbyrdt wdj samme sager, vdj forne Anna Absollons paahörelse, och aff themom wor begierindes ein sandferdig berettning huorledes till er gaaedt om samme tiinde sager. Da haffuer forne Giertt Pas tilkiennde giffuitt, att forne Anna Absollons, for nogle aar sijdenn, medenn forne Hanns före hustrue Jhanchenn leffuitt, kom gaaindes i forne Giertts hüüs, till forne Jhanichenn, haffüindes wdj hennes haanndt threj kiöpmandtzdaller, och begierit aff Jhanchen att omsette henne themom wdj marckestöcker, och dannske pendingh, som honn wille sennde thill hennes sönn i Danmarck, och pom Anna Absollonns skülle antüordet Jhanchenn samme daller, lodt Anna ein aff dallernne, falde nedt for Jhanchenns födder, och pom Janckenn büchett neder att optage samme daller igienn, fick honn strax hasteligenn wndt, saa att honn bleff opblast, aff ein wnatturligh kranckdom, och strax wdj pamme hennes kranckdoms begyndelpe attspürde honn hennes manndt, forne Giertt Pas, om hanndt haffde haffdt nogenn threthe, eller wanighedt, medt Anna Absollonns,

Tha süaredt Giertt ney! for sinn perponn, vdenn thedt er skeedt for thenndt

fol. 7b. aarpage sagde Giertt thill henne, att I icke wille lade Absollons Anna faa hüadt honn sennde bodt effter, wndertijden

Rigsarkivet i København
norske Sager.

norske Domme og Retsakter
1571-1652.
fol. 76.

Anna Absollons

öll till Bergenns, och stundum forske öllthönner,
adt wille forbytte, och andett miere henne
bleff benecthedt. Jhanchenn sagde hannom
huorledes honn haffde bekomit samme
kranckdom, som forschreffuit staar, och
att honn haffde hennes deell altt bortte,
och thendt tijdt Jhanchenn laag paa
sitt ytterste, da saadt forne Giert Pæs, medt
nogle anndre borgere i sin stua, sennde da
Anna Absollons hennes bodt thill Giertt
Pæs först om ein tindte win, att wille
kiöbe, och tha hans budt jcke kunde bekomme
samme win, sendett honn andenn gangh
samme budt igienn, epther itt quarter
öll, och som hennes bodt thedt icke eller
fick, sende hon tredie gangh samme budt
der wdj huußett adt kiöbe edich for 1 altbo.
Dette alltsamenn skeede paa
fierdepart aff ein time, da badt ein aff
borgerne ßom hos wor, der dedt sidste
budt kom igienn, adt Giertt Pæs skulle
tappe i Jeßu naffnn, och kaste pendingenn
i the fattiges börße, ßom forschreffne
Pæs och giorde, och strax samme tijdt
som hennes budt haffde faaett edickenn,
och wor gaait wdaff huußet döde forne
Jhancken, som wor omtrent 5 maanitz
tijdt, fra thendt tijdt honn fick ßamme
kranckdom wdj forne Anna Absollons
neruerelße, och forne Giertt Pæs, medt
forne hanns quinde Jhanicken haffde stuor

fol. 8a.

argeüon, och mistancke till forne Anna Absollonns, adt hun medt troldoms konnst, saadann hastige kranckdom schülle haffüe henne paakast, som och forschreffne Jhanickenn paa hennes ytterste, for hennes sogneprest, her Tomis haffde beclagitt, och lüste hennes dödt paa Anna Absollonns och ingenn andenn, menn effter hanns güindes dödt wor forne Pås wdj sinde, saadannt adt wille giffüitt öffrighedenn thilkiennde,

Anna Absollonns

Tha bleff hannom affraadt, for thenndt aarsage att forne Anna Absollonns tilfornn haffde süorit seg frij for troldoms sager, Der medt lodd Pås samme sagh falde paa thenndt tijdt, saa sanndt skülle hannom Güdt allermectigste hielpe, som hanndt haffde bekiennt sanndhett i thenndt sagh, och thill vijdere stadfestelse i samme sagh, da haffüer byfougdenn fremeskett, thesse efterschreffne witthnisbyrdt voidt naffnn Jürgenn Bleickmann, Frederich Glaßmager och Pedder Biscop, borgere her sammesteds, som alle och hüer witthnede, och süore füldt boggeraidt, som her epther fölger/ Först forne Jürgenn Skinder, witnede att thenndt tijdt, Jhanickenn laag wdj samme kranckdom, da beskylldt hun Anna Absollonns, for samme hennes kranckdom och ingenn andenn, saa sanndt skülle hannom Güdt allermectigste hielpe, Frederich Glaßmager

Rigsarkivet i København.
norske Sager.

norske Domme og Retsakter.
1571 - 1652.
fol. 8a.

witnit, adt hannd wor hüos i Gierdt Pæses hüus, thenndt tijdt Anna Absollons, sennde hennes bodt | der i hüüßett, och wor edick begierindes for ein hüidt som föresijger, och hanndt badt for^(e) Gierdt kaste pendingenn i dj fattiges böeße, och lade henne faa hennes begieringh ij Jeßü naffnn, och Jhancken döde samme stündt medenn

fol. 8 b.

hanndt och the anndre saade der i hüüßett, saa sanndt skülle hannom Güdt hielpe, Der nest for^(e) Pebber Biscop widnit, adt hanndt samme tijdt hüos wor i Pæses

Anna Absollons

hüus, saag och hörde Anna Absollons büdt och begiering, thrende ganger som föresijgers) och saa mögett miere, adt thenndt tijdt handt medt the anndre borgere saade i stüann, da wor hanns före qüinde Maritta medt nogle andre qüinder i herbergett som Jhanckenn döde, da haffde Jhancken paa sitt ytterste for hennde | och dj anndre som samme tijdt hüos wore, bekienndett, och beskyllet Anna Abßollons for samme hennes süugdom, och ingenn andenn, saa sanndt skülle hannom Güdt allermectigste hielpe, saadanne bekiendelße haffüe hördt aff for^(e) sin qüinde, och hannom sielff ther om were witherligt som föresijger. Thill thenne sagh om for^(e) Jhanckens kranckdom och dödt süarett Anna Absollons, adt hun aldrig haffde kienndt samme qüinde, och mögett mindre widste

fol. 8b. aff hennes kranckdom, endogh hun dett anderledes sijdenn neste etter dagh bekiendt haffuer, C Der nest haffuer wij wdj lige maade formaandt forne Anna Hermandzdatter, forne Giertt Passes hustru, att hun skulle giffue oss ein sandferdig berettning huorledes dett er tillgaaedt, medt hennes barns dödt, som forschreffuit staar, Da berettedt forne

Anna Absollons

Anna Hermandzdötter, att hun medt nogle andre borgersker wore paa bispgaardenn, den tijdt bispenns hustrue seniste laag i barnnseng, da kom hennes datter Elizabett, Henndrick

fol. 9a.

Skulttes, och haffde sin broder paa fierde aar gamell barnn, paa armenn, Denn sam̄e tijdt fick barnit hastigt omt, lige som thedt strax skulle haffue dödt, och sam̄e kranckdom sette seg wnnder hiertlet paa barnitt, stuort som ein ladt, aff en mandz finger, och bleff sycht och

'et led af en mands finger.'

liffuett opblast, medt stuor pin̄e och wa, dett haffde barnitt till sitt sidste dödzstundt, Haffuer ther nest byfougdenn, fremaskett thesse eptherschreffne wittnisbyrdt wdj sam̄e sagh. och huss wore themndt tijdt, barnit paa hastig fick omdt som föresijger, huilchett the wittnadt och suore fuldboggeraidt, som her epther fölger, Först Elizabett Hendrick Skultz, wittnit adt thendt tijdt hun kom paa Bispgaardenn, medt sam̄e barnn, haffuindes dett paa armenn, tha kom Anna Absollons till barnet, och

norske Domme og Retsakter
1571 - 1652

fol. 9a.

bödd det itt stöcke löff eller bagget bing, och barnet thiünde gange weigrett segh, thedt icke wille annamme, da badt fordne Elizabett barnitt thage löffuitt, och saa tog barnit, och badt thedt ein gangh aff, strax i samme stündt fick barnet omdt, och bleff süortt i ansegtett som ein süortt kläde, och styfft som it thra, och tüngt paa honn icke formaadte att holle barnit paa armenn, menn sette seg nedt paa gaardenn och paa dett sidste bar honn dett heim. och aff

Anna Absollons

samme kranckdom pintist barnitt lenge förindt thedt döde, saa sanndt skülle henner Güdt allemectigste hielpe, C:

Item Johanne Leüffrensdotter, salligh Niels Lauritzöns efftterleffüerske witnit, att honn hos wor thenndt tijdt, fordne Elizabett, medt barnit kom paa bispgaardenn som föresijges, och honn saa att Anna Absollons gaff barnit haandenn itt löff (eller baggett bing:) och fom barnet badt ther paa, fick dett

fol. 9a.

strax hastig omt fom föresijges, menn Anna Absallons sagde strax, dett bleff well bettre igienn medt barnit, och fordne Johanne gaff barnet indt, wdj ein sölff skeedt, skrabett güldt, enhörning, och pianner, Saa gick Elizabett heim medt barnit, saa sanndt skülle fordne Johanne Güdt hielpe, C:

Och effter saadann berettning, wittnisbyrdt och onde lignelse, da sagde

fol. 9 b. forne Giertt Pas och hanns hösdrue her for rette, add the haffde füldkomeligh mistancke till Anna Absollons att honn saadannt medt troldom haffde giortt. ¶
Ther till suarett nu forne Anna Absollons, och bekienndet att haffue giffuitt barnit itt löff i haanden samme tijdt, och dett icke wdj nogenn onndt mening haffde giortt, eller widste dett barnit, skülle faa nogett onnt ther aff. (: der döer mange börnn i byenn.) sagde honn icke maa ieg drebe themnom alle ¶:

Anna Absollons

Item forne Claüs Nelßoü gaff och thilkiennde, add her er och itt almindeligt rob och rögle, hurledes ein borger medt naffnn Claüs Skinder, formedelst ein wnatturligh kranckdom, er bleffuenn dödt, och forne Anna Absollons wdj lige maade er beskylltt derfore, och haffde hanndt nu paa sitt embetz wegnne wdj rette steffnit forne Claüs Skinders efftterleffüerske, medt naffnn Ingeborg Ormß=dotter, och witnisbyrdt wdj samme sagh, och wor begierindes itt sanndferdigt berettning, hürledes thill er gaadt, om forne Claüßes kranckdom, da gaff forne Ingeborg thilkiennde och berettet, att nu forgangenn aar (omtrent ein maanit for pinx tijdt) er Anna Absolonns bleffuett wredt, paa forne hennes sallig manndt Claüs Skinder ¶

fol. 10 a. Och honn ein gang haffüer gaaet till forne Claüses hüus, och haffüer willet slaget

Rigsarkivet i København
norske Sager.
norske Domme og Retsakter.
1571 - 1652
fol. 10a

hennes glaßvinduer rodt medt hennes staff for thenndt aarßage adt ther vnder tijdenn er komit, ein vnng kiöpsuendt indtil hannom medt naffnn Giertt Sackman, som haffde sin omgiengelße ther ij huußett, medt Anna Absollums dotter Sussanne, naar hun kom thill hannom, och ßom forne Clauus Skinder willet gaaedt sitt erinde ein gang thill bröggenn, da stodt forne Anna Absollums wdj hennes gade dör, och hun bannedt hannem, och spöttedt thre gangh effter hannom, och strax samme stundt, som hanndt kom thill the fattiges huus, som staar bögt nest op thill Anna Absollums huus, fick hanndt hastigt onndt, och kunde icke fuldkomme sitt erinde, dett haffde hanndt paa ein mannitz tijdt medt stor spracke, och we, och thredie pinedag döde hanndt, och for samme hanns kranckdom, skyldte handt jngenn anndenn indt thill hanns dödztijdt, endt forne Anna Abßollons saa sanndt skulle henner gudt almectigste hielpe ⁊c::

Anna absollums

Jacop Godskalch skinder och borger her sammestedzs, witnit att hanndt thiunde ganger wor huos forne Clauus Skinder, wdj samme hanns kranckdom, da bedagede forne Clauus segh, huorledes Anna Absollums wor bleffuenn wredt paa hannom, bandet och spöttedt epther hannom, saa hanndt strax ij samme stundt, fick hastig samme

fol. 10a. hanns kranckdom, och sagde seg att haffue sin deel bortte, och beskylltet ingenn andenn for samme sin kranckdom, endt Anna Absollonns, dett samme haffde Claüns, och andenn gaangh bekiendett, for fordne Jacop 3. eller 4. timmer för hanndt döde, saa sanndt skülle hannom Güdt allermectigste hielpe,

Anna Absollonns

Der nest fremæskett byfougdenn Olluff Pedersöns qüinde, Anna Olluffsdotter som och wdj lige maade wittnet, dett honn thijt och offte haffde hörtt aff forschreffne Claüns

fol. 10b.

Skinder, att epther Anna Absollons haffde spöttett, och bandett epther hannom, beklagett hanndt segh haffue faaet strax samme sin kranckdom, och gaff jngenn skyldt ther fore anden Absollonns Anna, saa sanndt skülle henne Güdt hielpe, Süarett Anna Absollonns och sagde till fordne Jngborigh, skyld dü mig for din manndt, slog ein hest icke hannom? Jngeborigh sagde hanndt haffde jngenn nödt aff dett slagh hanndt fick paa sitt beenn, dett bleff ecki om lijdet blott, och skeede om höstenn tilforne.

Wdj lige maade fremeskett fordne Claüns Nelsons thiünde mendt paa Bröggen, wedt naffnn Nolcke van Ricke, och Effüert Lendzingh, begge paa thieris beste alder, och aff themom wor begierindes ein sandferdig berettning, och wittnisbyrdt

norske Domme og Retsakter.
1571-1652
fol. 10b.

hüorledes till er gaaet medt Jasper Troff, som
och wor ein kiöpmandt i Rottmandts gaardt,
om hanns siügdom och endeligt och hüem
hanndt ther fore beskyllet haffde,
Tha först witnit forne Nolcke, att hanndt
ein ganngh for nogle aar sijdenn, medt forne
Jasper Troff, komme aff marckenn medt
hüer sijt rör, da saaedt der paa Anna
Absolons hüüs ein krage, thendt skiödt forne
Anna absollons — Nolcke, och Anna Abßolons i thedt samme
komme wdt, skieldt och bandett paa
themmom, och saugde dj haffde skiidt
hennes barnn, dj skülle faa | bode skam
och skade, da süarett forne
Jasper haffüer dü krager till barnn, da er
dett dieffüels barnn, menn Nolcke süaret
hende intthett och som dj wore komme
heim paa Bröggenn, y Rottmandts gaardt, da
haffde Anna Absollons strax sit bodt epther
themmom och lod forfare, hüadt gaardt dj
aatte heime wdj paa Bröggenn
fol. 11a. — och nogett ther epther som Jasper stodt for
samme Rottmandts gaardt och arbeijdet,
kom Anna Absollons, och atter paa ny
bandett och sagde hannd skülle faa
skam, och ondt skülle hannom wederfaris

och fem eller sex dager der epther, fick
hanndt ein onattürligh kramnckdom, och
pinte haardeligh i nogle aar, for hanndt döde
och gaff ingenn andenn skyldt for samme
sin langüarindes siügdom, wdenn Anna

fol. 11a.

Absollonns, saa sanndt skulle hannom Gudt allemectigste hielpe, Ther nest witnit forne Effuertt Lindzingk, att hanndt samme tijdt thiente ther ij Rottmanndzs gaardt, da hörde hanndt vdj lige maade, dett forschreffne Jasper beskyllet Anna Absollons for samme hanns kranckdom och ingenn andenn, och thendt kranckdom att haffue saaledes bekomit, att sijdenn thenndt tijdt hanndt

Anna absollons

haffde weritt medt Nolckenn, som skiött thenndt krage, paa Anna Absollons huus, och der Jasper haffde suaret henner som före siger bleff honn wredt paa hannom, och bandett hannom och loffuett hannom ondt, sijdenn haffde hanndt icke werit heilbred eller tillpas till hanns döde dagh, saa sanndt skulle forne witnisbyrdt Gudt allermectigste hielpe, G.

Bleff nu forne Anna Absollonns adspuortt, huadt ondskyldning eller modsigelse, honn wiste att suare till thenne sag
Honn suarett att saadannt icke att wor sandingenn, menn miestepartlenn wor lögenn, och icke kunde mindes nogenn att haffue skiuet krager paa hennes huus

Sammeledes thendt 3 aprilis ij thette aar, neruerindes forbemeltte, erlig welbiurdig Peder Thott, och welbiurdigh Annders Mundt thill Hugelanndt, mett oss. G
Kom vdj retten forne Clauus Melsow, och paa

sitt embedes wegnne endnu ſom tilfornne,
lodt jndföre for^{ne} Anna Absollons och gaff
tilkiende henne were beróctede for fliere
efterfölgendes troldoms sager, som hanndt
nu haffde vdj retteskrifft,
Först Frandtz Skredder, och Adam Petterſönn,
borgere her vdj Bergenn, oc aff themnom
wor begierindes sandferdig berettning och
witthnisbyrdt, huadt themnom er vitterligt,

Anna Absollons

om thenndt raffnn ſom for^{ne} Adam
nogle aar sijdenn haffde skiött i Anna
Absollons haige. Da witnit och bekiendett
for^{ne} Franntz, och Adam, adt the begge stodt
vdj thieris egenn haige, som laag nest op thill
hennes haige, och thedt stoodt tha ein
raffnn vdj itt thra i Anna Absollons hage,
thenndt skudt for^{ne} Adam, och samme
tijdt wor for^{ne} Anna Absollons vdj hennes
egenn hage, da bandett honn och lodt mögett
jilde, endog the icke wille akte eller suare
henner nogett, och ther effter saa offte dj
ginge hennes gade dör forbij, ropte honn paa
themnom och sagde nogle gannger raffnn
och krage, och nogle dager ther epther
bleff for^{ne} Franndz Skredder mögit kranck,
affsindigh och forbistrett, lige som hanndt
haffde werit besatt medt thenndt onde,
och kunde talle latin, som hanndt haffde
verit ein lardt personn, endog hanndt aldrig
haffde gaaet ij skolle, eller lardt ein bogstaff,
Denn siugdom och affsindighedt haffde

fol. 11 b. hanndt nogenn stündt, och sijdenn handt
bleff nogett thill paa igienn, aff samme
süngdom, da ein ganngh som dj begge ginge
omkring Anna Absollons gade dör, wor
Anna Absollons samme tijdt for dörenn,
da thog forne Frannts sin hatt aff for hennde
fol. 12 a Da hörde dj baade thüo Anna Absollons
sijge, saa skülle dü haffüe giortt thilforn,
och for saadanne aarsager, haffüer forne
Frannts Skredder nü thilsaugt Anna Absollons
Anna Absollons att honn medt troldoms konnst, haffde paa
konit hannom saadan vnattürlige süngdom,
och ingenn anndenn ther fore beskylltt
som hanndt och ovdj ligemaade, tilforne
haffde seg beclagett for Hanns Möller, thendt
tijdt byfougdt, som Hanns Möller nü wor
hannom bistandig, saa panndt skülle
forschreffne Frannds, och Adam, güdt aller-
mectigste hielpe, adt haffüe widnit och
berettet rett ij thenne sagh,
Och ther Anna Absollons nü bleff adspüortt,
adt süare till samme sagh, da saugde
honn segh icke künde giffüe der nogenn
süar thill p:

Ther nest fremeskett byfougdenn, thesse
efterschreffne wittnisbyrdt, medt naffnn Anna
Pedersdotter Daüidt Borpels, Dorette Joennpöins,
och Elßaba Albert Rübbertzönns, alle thre
borgersker her i Bergenn, och aff thennom wor
begierindes sandferdig berettningh hüorledes dett

fol. 12a.

haffde segh medt itt pare tra, staaindes ij Jürgenn Hannsönns hage, offüenn for Rollüff Kyppers hüuse, som hasteligenn vdgick, och forüisnit nogle aar sijdenn forledenn, Da vitnit fore^e thrende qüinder som alle thre paa ein tijdt thiendde huos fore Jürgenn Hansönn och hanns hüstrüe, adt ein gang som fore Rollüff Kypper bleff war wedt, adt Mester Absollomns sönn wor y samme pare thra, sendett hanndt bodt thill Jürgenn Hansönns hüstrüe, adt honn strax skülle komme, och sa hüem ther giorde skade vdj hennes paretra paa thedt hanndt och hanns börnn jcke skülle ther fore bliffüe mistencht,

Anna absollomns

fol. 12b.

Och som Jürgenns hüstrüe kom i haigenn, da wor drengenn bortte aff haigenn, och strax sennde honn fore Anna Pedersdotter till Anna Absollomns, och lodt henne saadannt giffüe thilkiennde och badt henne straffe sitt barnn ther fore, och ther som hanndt offdtere kom i haigenn igienn, wille hon dett sielff straffe, och som Anna Pedersdotter kom thill Anna Absollomns, och gaff henne saadant thilkiennde, da süarett Anna Absollomns, adt dett wor henne wüttherligt, honn ville gierne raade der boedt paa, och dagenn der effter gick Jürgenn Hansönns hüstrüe aff sitt hüüs, och wille gaaet i Haggenn, Da mödte Anna Absollomns henne paa gadenn, och begierit Jürgen Hansönns hüstrüe wille

fol. 12 b. wiſſe henner, huor Haigenn war, och dett thra
ſom hennes sønn haffde slaget paret aff,
saa ginge the begge op i haggenn, och ther
Jürgenn Hansøns hüstrü, haffde wist henne
samme thra, da gick Anna Absollonns
nogle gannger omkring træet, och slogh medt
haandenn, stündüm paa træt, och stündüm
i jordenn, och gich sijdenn vdaff hagenn,
som forne Jürgenns hüstrüe sijden lijdt
Anna Absollonns och offte for themom haffde werdt bekiendt.
Och forne thrennde qüinder wittnede, att haffüe
sett och themom füld witherligt were, adt
effter then samme lijdt forüiſnett samme
træ, och aldrig ther effter hüerckenn baer
löff eller frucht, endog att dj paa thre
aarstijdt, hüert aar (møgett) omkring trætt,
och paa dett sidste motte hügge dett aff,
fol. 13 a. saa sanndt skülle forne qüinder Güdt hielpe,
adt haffüe witnit rett y samme sagh.

Och efftherdj forne Jürgenn Hanſønns
hüstrüe er ein gamell skrøbeligh qüinde
och for alderdoms skyldt jcke sielff künde
bere hennes wittnisbyrdt, her for rette, haffüer
wij epther laugenn henner beschickett her aff
Raadhüüſett, medt tünde borgere medt
naffnn Jacop Stramng, och Abraham
Daüidzønn, adt høre hennes ordt och
bekennelſe om samme peretra, saa haffüer
honn vdj lige maade for themom, om
forne Anna Absollonns hanndell, widt
samme paretra, witnit och süorett ſom

Norske Domme og Retsakter
1571-1652
fol. 13a.

forschreffuit staar. Saa samtt skülle forne
thüinde mennde Gudt hielpe,
Ther till süaredt nu forschreffne Anna Absollons,
och bekenndett adt haffüe werett i nogenn
threttle om samme pare tra, och undskyllet
hennes sönn udj paa maade, adt ein
anden drengh skülle haffüe kast parer aff
thratt, offüer haigenn till hannom, dog
benectedt honn segh nogenn tijdt haffüe
Anna Absollons
werit i samme hage.

Themme samme daug haffüer och kon: maytt
fougt Nordhorelann Jürgenn Nielsönn, frem
eskedt for os en bonde medt naffnn Siürdt
Thorckeldßönn, paa Weizeböö i Herlöff skip-
reide, och aff hannom wor begierindes sand
berettning, hüadt hannom er vederfaret
thendt Stündt hanndt haffüer böitt paa
forne Wijgeböe, som Anna Absolonns er
forlannt medt, aff capitels güods.
Da claigeligenn berettedt forne Siürdt, adt
i forledenn aar, som handt ein gang kom
indt till Anna Absollons udj hennes hüus,
haffüindes medt seg thrende sine grander,
medt naffnn Hanns paa Hiortt aas, Arnne
fol. 13b.
och Mogenns paa Eickelanndt, och wor
begierindes aff henner sinn jordt igienn,
da banndett Anna Absollons hannom och
slogh effter hannom medt hennes hanndt,
och loffüitt hanndt skülle faa baade skam
och skade, och ont skülle hannom

fol. 13b. offuerkomme, och icke lennge ther effter er forne Siurds quinde, fallet vdj ein vnattürligh siugdom, bleff opblast löb omkring i henne, som itt leffuindes tingest, Jttem Siurdtz sönn oc samme tijdt fick ein vfsedüannlig kranckdom, och er bleffuenn ein kröbling till thenne dag, och paa hans fa och quegh haffuer handt och hafft och lijdt mögett modgangh, medt anndenn wlöcke hannom er vedderfaridt, sijdenn hanndt er komet i thratte medt henne,

Anna Absollons

For hüilchet forne Siurdt medt hanns quinde nu her for rette füldkomeligenn beskylletz forne Anna Abpsollons medt troldom saadann wlöcke thennom paa komit, effter hennes löffte och tilsagnn som föresijger,

Och thill ydtermiere vittnisbyrdt y samme sagh, da haffuer fougdenn framskett thesse forschreffne trende bönnder, Hanns paa Hiorttaas, Arnne och Mogenns paa Eickelanndt, som alle och hüer for seg vitnede, och süore som efterfölger, adt thenndt tijdt dj medt forne Siurdt, wor hüos forne Anna Absollonns, som föresijger, da begyndte forne Arne adt sige till henne, kiere Anna wij haffuer ein bönn thill Eder, da süarett Anna hüadt er dett, Arne süarett, dett er for Siurdt paa Wiigeböö

fol. 14a. adt J wille well giöre och vnnde hannom sin jordt igienn Anna Absollonns süarett, Gudt giffüe att Siurdt paa

Rigsarkivet i København
norske Sager.
norske Domme og Retsakter 1671-1652.
fol. 14a.

Wijzeböe wor wdj helffuedes affgrundt, som helffuethj er dybbest, och hom stodt op, och sagde till Siurdt giorde ieg jcke dett for min ære skyldt, da skulle jegh slaa deg paa din mundt, och badt hannom fare siuff thusinde dieffle i woldt, och sagde du skall faa bode skam och skade, och skam skall deg offuergaa. Da skødt

Anna Absolloms

Siurdt thennom till wittnisbyrdt, och sagde till Anna Absoloms, att ther som hannom nogett ontt kunde vedfaris, jnndenn aar och dag, enthenn paa seg sielff, sin quinde eller) börnn, bur eller buskaff tha wille hanndt jngenn anndenn ther fore beskylle wdenn fordne Anna Absolons, huilchet fordne alle thrende bönnder, Hanns, Arnne, och Mogenns, nu huer medt thieris högeste eidt stadfestedt epther Norges lougs lydelsse, saaledes att were seg tildragett, som forschreffuit staar ꝭ.

Suaredt nu fordne Anna Absollonns, adt haffue giortt fordne Siurdt mögett till gode, och hulpett hannom hoos fougden for nogle sager, och hom sielff haffde lijdt skade paa hennes queglı, hom haffuer hafft ther paa gaardenn, och kunde jnngenn skylle ther for, och wille dog jngenn wmdskyldning, giöre seg wdj dj anndre sager, som fordne Siurdt nu medt sine wittnisbyrdt lagde henner thill, ꝭ

Ther nest gaff byfougdenn tilkiennde, adt for thuo aar sijdenn, haffuer tuinde quinder, som for troldoms gierninger bleffue henrettedt, friuilligenn paa slottedt vdj mannge gottfolckes neruerelse, som i stadsboggen findis ahntegnit, waddspurdt och wpint, widnit och bekienndt, som her epther fölger,

fol. 14 b.

Anna Absolloms

Först Marenn Jacopsdotter sagde, adt Anna Absolloms er mögit were och arriger vdj throldoms konnst end hon och kanndt maanne thenndt onde huortt hende löster. Och ther huus bekienndtt adt Anna Absolloms wor medt henne och fliere trolkoner, nogle forledenn högtidts natter, vdj throlle dantz, paa thenndt wesbre sijde vnnder Flöyenn, Och ther wille vdrette nogle thieris throldomskonnster, thenne bye och mennighedt till skade, och forderff, haffde Gudt allermectigeste samme tijdt dett jcke naadeligenn affuenndt, som wijder vdj dieris bekienelse findis ahntegnet. Och saa bekiendet forne Marenn Jacopsdotter, adt Anna Absolloms haffde medt troldoms konnst, jndgiffuitt Anna Snidkers the vnaturlige matterijr, som hun vdj hennes kranckdom opspydt haffuer, som forschreffuitt staar.

Hun bekiendett och vdj lige maade, adt huus ombde som Mester Giepble fordum biscop, vdj langsom tijdt laag wedt sengenn vdaff, och paa

dett sidste bleff hanns dödt. Dett haffde Anna Absolloms medt throldoms konst hannom paa giortt, der honn ein gang er komit till hannom vdj muncke eller presteklader paa thedt hanndt skulle snart döe, och Mester Absollom hennes manndt, kunde bliffue bisp igienn.

fol. 15a

Vdj lige maade bekiendett Gönate Orckensysk adt Anna Absolloms wor mögett were och arriger endt honn vdj troldoms konnst, och att honn wor medt hende, och nogle anndre trolkonner, vnnder Flöyenn paa fieldett vdj trolle danntz som foresiger.

Anna Absolloms

Paa huilchenn bekiendelse, och mange andre fliere artichler, baade om thennom sielffue, och anndre, forne tuinde quinder haffuer annamit sacramentit, och er gaaidt thill thieris dödt, sandingenn att were som forschreffuit staar.

Der nest frem eskett byfougdenn, ein quindes personn medt naffnn Ellinna som omtrent 20 aars tijdt, haffuer thienndt Anna Absolloms, och gaff tilkiende, adt forne Ellina, for nogle aar sijdenn, haffde verit bekiendt, nogle troldomsgierninger om Anna Absolloms, som honn och nogle dager forledenn, paa slodthett i see dannemends neruerelse vnödt och frijwilligenn bekiennt haffuer, Der fore begierit nu byfougdenn, adt forne

fol. 15a Ellinna, vdj forne Anna Absollons nerüerelse, wille opsige och fordalle hüadt henne ther om witthørligt er. Och effter att wij haffde formanit forne Ellina paa hennes Himerigis annpart, adt hon wille beüithne sandhedt, da bekiendet forne Ellinna som her effter følger, først adt medenn hon tiennte forne Anna Absollonns, da haffüer forne Anna Absollomns, brügett hende thrende jullenatter for ein hest och reidett henne

fol. 15b. paa itt fieldt kalles Laigderhorn och førindt Anna stijg till henne, ristett hon bidzellet thre gange att hennde, och Ellina sagde segh were wong och wforstanndigh, saa tog hon wedt thedt, icke bebrachtindes hüadt saadannt, haffde paa segh,

Anna Absollonns

Saa drog Anna Absollonns affstedt medt henner, adt Ellinna icke widste hüortt, førindt hon eblannt andre saadanne hester, stodt bünden paa Lagderhornn,

For thedt andett bekiendet nü forne Ellinna, adt thedt wor ein stüor hob forsamblede medt forne Anna Absollonns, paa samme fieldt, hüilcke alle sammenn, endrecteligen beslüttit, hüos themnom att the wille giøre dett saa, att alle skibff som thedtte aar, achtedt att besøge Bergenn, skülle siüncke och omkomme.

norske Domme og Retsakter.
1571 - 1652.
fol. 15 b.

For dett thredie bekienndett och forne Ellinna, adt themm anndenn ganng, som honn bleff reddett, aff Anna Absolloms, som sagt er paa Lagderhornn, haffde then ganndtzske forsamblinng beslüttit, jblanndt andre thieris troldoms hanndell, adt the strax wille lade Bergenn by forbrennde, och ther kom it stuort tordon slagh, och sloig eblannt themnom och skilde themnom adt, hüilckett tordennslag som skede paa ein jülle dagh, aarlig om morgenn, som wij forne och menninge manndt, som samme tijdt her wdj byenn tilstede wor hörtt haffüer, hüilckett nogle qüinder som for troldoms sager haffüer werit brenndt nogle aar tilforne wdj thieris ydderste haffüer werit bekienndt, och enndrecteligen stemit ther paa baade om forne tordennslagh, och forsamblinng paa Lagderhorn som forschreffüit staar.

Anna Absolloms

fol. 16 a.

For thedt fierde, er thette forne Ellinns bekienndelfse, adt thendt tredie ganng honn bleff reidenn till Læigderhornn, aff Anna Absolonns, haffde thendt ganntzske onde meinesskers forsamblinng paa fieldett beslüted eblannt anndre dieris bestillinger, adt the tha strax wille lade flodenn gaa offüer Bergenn bye, saa att byenn skülle forsiüncke, Da kom ther ein manndt thill themnom, som wor kleidt wdj hüide klader, medt ein hüidt kiep wdj hanndenn, och slog wdj hobbenn, och

fol. 16a

sagde minn högeste herre will jcke haffue dett saa giortt som ij siger, och themndt skilde themnom adt,

Bekienndett och forne Ellinna, effter adt the begge paa ein julle morgenn wor heim komenn fra Lagderhornn wor bode honn och forne hennes mattmoder mögett krancke.

Anna absollonns

Der till suaret nu forne Anna Absolonns, och sagde till Ellina reidt ieg deg till Lagderhornn, wor du icke kranck, och annamit sacramentit, Ellinna suaret ja, och saugde att du och saa samme tijdt bleff berettedt, paa julle morgenn som dj komme heim fra Lagdehornn, Ther hos sagde Anna Absollonns, att forne Ellinna saugde wsant bode paa henner och seg sielff, och seg aldrig att haffue werit paa Laugdehornn, icke eller widste huor dett fields wor, huilckett dog huer manndt her wdj byen dagligenn kanndt sa.

Oc effter att alle thesse forne wittnisbyrdt, wnnder huer thieris högeste eidt, wdj Anna Absollonns nerwerelse, haffuer vidnit som forschreffuit staar da haffuer wij

fol. 16b

tilspurt forne Anna, om hon i nogle maader kunde wndskylle segh, for saa: danne sager som henner nu wor thillagdt, da wille wij gierne höre hennes wnndskyldning,

Da haffuer honn jnngenn kunde berobe

norske Domme og Retsakter.
1541 - 1652.

fol. 166.

seg paa, emodt thesse for^{ne} witnisbyrdt, vdenn sagde seg vskyldig were, vdj thesse for^{ne} troldoms sager, Och stodt nu for^{ne} Claūs Melsonn, paa högeste benelthe kong: maytts weignne och begierit dom offŭer for^{ne} Anna Absolons som hanndt och nogle dager thilforn giort haffŭer om alle deße for^{ne} sager, effter witnisbyrds lydelße; Disligeste stodt och for^{ne} M: Adrian nu, som hanndt nogle dager tilforn, giort haffŭer, och eskett dom / epther for^{ne} sinn sallige hŭstrŭis sidste begiering, och ther medt vijsett the begge medt Anna Absollons for dörenn ~

Anna Absollons

Och epther att wij haffde ransagett alle for^{ne} Anna Absollons troldoms sager, da befindis i sandhedt, att theße for^{ne} fem personner, Thollichenn Adrians, Anna Snidkers, Janickenn Paßes, Claūs Skinder / och Jasper Troff, som epther sandferdige witnisbyrds lydelße haffŭer tagett dieris dödt der paa, att Anna Absollons medt troldom haffŭer themnom forgiort, och paa the andre personner som forschreffŭit staar, som Anna Absolons haffŭer werit vdj trette medt eller hafftt nogenn hadt, eller affŭndt till, och loffŭit onntt, thedt samme er themnom och vdj lige maade wederfarit epther hennes löffte, ein partt paa dieris egett liff einn partt paa thieris

fol. 17a.

börnn, ein partt paa thieris fa och andett som themnom tilhörde, som betbre wor att haffue enndt att miste, saa och befinder sandferdige lignelßer, thill theme trolle rijdenn, eller trolle dantz som forne Anna Absollonns ij nogle aar haffuer brugtt, som nogle ther medt hemer vdj selskabff haffuer werett, dij der paa haffuer gaaidt thill thieris dödt, och

Anna absollonns

forne Elinna, som Anna Absollonns haffuer brugtt till hennes hest, medt thuinde artichler hennes ordt kanndt sandrue. Den einne gang medt bordom slagett, och thendt anden gang medt sacramentens annamelße, som forne Anna Abßollonns sielff icke benegtedt, forudenn andre saadanne wittnisbyrdt, om hennes troldoms gierninger, for os er komit, och forlangdt er att jndföre, Och endog wittnis=byrdenn ere adskellige, saa kommer dj dogh alle offuer ains, vdj forne Anna Absollonns troldoms gierninger, och effter aldt anndenn omstendighedt ij forschreffne sager, töckes oss effter thendt forstandt, Gudt oss giffuitt haffuer, och effter voris samuittighedt, adt forne Anna Abßollonns er skyldige vdj troldoms gierninger,

Ther nest ranndzagett wij Norges lang vdj mannhelgj bolckenns 4 capittell, liudindes, men ther er lata liff sit firj fordedo skapj och spafarir allar och vtisettur allar at vekkia troll vp, oc fremia süa

Rigsarkivet i København
norske Sager.
norske Domme og Retsakter.
1571 - 1652.

hedinj, mett thuj ok theír, men ergerast
flügü men till thes att drepa, Thaü men
er theír, eigü engar sakar vidt & ere
vbotte folck ehüor the findis &

fol. 17b.

Som thedt samme capittell i seg sielff
wijdere formelder, Der nest
Christenn rettenn som er vddragenn aff
thenndt Hillige Schrifftt, vdj saadanne sager,

Anna Absollons

Att hüilckenn for troldom bliffüer beröcdett
och beüijseligt giordt, att skülle straffis &
Som och löugenn och rette böttemne vijder
formelder, om brüsell, och eins sidste
döds bekienndelsse &

Thj saügde vij for rette, adt forschreffne
Anna Absollons, for saadanne hennes troldoms
offüerbeüiste gierninger, bör att straffes
effter Noriges laüg och christenn rettenns
liüdelsse som ein troldkonna widt bör,

Till wittnisbyrdt att saa er gangenn och
farött om samme sag som forschreffüid staar,
tröcker vij woris signetter her vnnder,

actum Bergenn aar och Daug som
foresiger &

[Her er merker efter
38 segl. T. L.]

Marthenn Nielssönn byschriffüer i Bergenn
kiendet medt denne min egen handschrifft,

fol. 170.

1590.

adt skedle forne er ein rett uforandritt vidisse. liudendis och jndeholdendis vdj ord füldmening och artickler, som skenn forseiglidt original. vdj Anna Absalons sag.

M: h: müppia

Anna Absollons

1596.

(= Norsk Samlinger I, 331)

Anna Pedersdatter
(Absolonns)

Stormechtige Høgbaarne Konning,
Allernaadigste Herre. E. kong: maitt:
kandt vj arme bedröffuede, vdaff alldt:
ssomstörste nödt, medt hiertens bedröffuede
affecter, vnderdannigh oc nödssommelige
klage, icke anditt, endt faareholde, huor:
ledis laugmanden, borgemester och raadtt
then Stadtz Bergen, formedelstt then
wellachtt oc frjbaarne Peder Thottis thill
Bollting gaardtt, som haffuer werritt
slotzherre oc lensmandt thill Bergenhuss:
vdhi E. kong: maittz rige Norrigh, hans
tillskyndellsse, vdaff gammelt hadt och
affuindt, som wi mæner, woris moder
oc suogers moder, respectivè, Anna Peders
daatter, salig Magistrj Absabonis Petræj
Bayr, ÿ fordom thidt lectoris theologiæ
et canonicj thedt Domstifftes sammestedtz
eptherladendis hösdrü anno 1590 then 7 aprilis
Crudelissimè ynckelig oc jammerligh, som
en troldgüinde. Enddogh epther hendis
sidste bekiendellsse, testamente, oc andre
sandferdige berettning oc rettbestendige
reprobationib. anditt att bewisse er: fraa

lifføitt till döden, oc thill en jldt contemnerit oc fordömptt haffüer. Hüorüdoffüer, wj oc woris eptherkommendis börn, oc blods forwanthe paa woris existimation, erhe och fam: atrocissimè iniuriert, oc paa thedt högiste kandt forhaanis oc forachtis. Hüorüdi wj lader oss tycke, oss icke allene att werre skadt formögitt: men endochssaa wchristelig, wbillbörlig, oc imodt ald rett oc billighedt, att werre handlitt. Hüorfaar epdherdi wi nü medt stor mödsommelighedt, oc besüerlig reysse, haffüer tagitt oss faar, thenne sagh, oc wchristelig oc store wrett oc offüerwoldt, som forne Peder Taatt, laugmandt, borgemester oc raadt, wthi forne stadtt Bergen hadskelig oc imod ald billighedt oc rett woris moder giortt oc bewistt haffüer for E. kong: maitt: vnderdanig^te^ att beklage oc agere: att wi ij saa maade hendis innocentiam oc wskyldighedt, quæ aliàs te iure favorabilis, künde bewisse, defenteren, oc for E. kong: maitt: obenbare och witterligh giöre: tha henflyr wi paa thedt aller vnderdanig^te^, till E. kong: maitt: bedendis for Güdtz skyldtt, att E. kong maitt: wilde werre oss behielpeligh vdthi thenne sagh, medt then hellige Justicia oc rettferdighedt, then wskyldige till tröstt oc hüssüaalellsse, oc thennom som oss saa fiendtligh hadskelig oc iammerligh iniuriert

Anna Pedersdaatter
(absollonus)

oc forwrettit haffuer till pæn och straff, oc naadig^te oß citation oc steffning baade offuer Peder Taatt, sameledis offuer laugmanden, borgemester oc raadt vthi fornne stadt Bergen, thill then första rett oc herdag, som bliffuer holleditt, her vdi E: kong: maitt: rige Danmarck, meddelle oc thilstede. Saadantt will then barmhiertige gode Gudt E. kong: maitt: rigelig belönne. Oc wi kiendis oß. E. kong: maitt: althidt ald vnderdanigh thienniste, medt liff, godtz oc blodt, epther woris arme leylighedt, diß plichtig oc skyldigh att werre.

Anna Pedersdaatter
(Absoloms)

E: kong: maittz

vnderdanig^te thiener

Werner Schellenberger
met min fattige husbru
Cicilienn M. Absalon dotter S.

Utenpå står: Effter denne fortegnellße
bleff steffning
vdgiffuitt

Nr. 53.

Haffniæ 15 october
Anno 96.